

Handelsavtal om åtgärder mot piratkopiering och varumärkesförfalskning (ACTA)

Justitiedepartementet

2008-11-10

Dokumentbeteckning

SEC (2008) 255 slutlig

Rekommendation från kommissionen till rådet att bemyndiga kommissionen att inleda förhandlingar om ett plurilateralt handelsavtal om åtgärder mot varumärkesintrång

Sammanfattning

Sedan juni 2008 pågår förhandlingar om Anti-Counterfeiting Trade Agreement (ACTA) – ett handelsavtal mot piratkopiering och varumärkesförfalskning. Huvudsyftet med det tilltänkta avtalet är att förbättra respekten för redan befintliga immateriella rättigheter. Initiativet till ACTA kommer ursprungligen från Japan och USA. Förhandlingarna bedrivs inte inom ramen för någon internationell organisation.

De förhandlande parterna är Australien, EU och dess medlemsstater, Japan, Kanada, Marocko, Mexiko, Nya Zeeland, Schweiz, Singapore, Sydkorea och USA. Förhoppningen är att andra intresserade länder ska ansluta sig till ACTA i framtiden.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Handeln med piratkopierade och förfälskade varor är en storskalig verksamhet som omfattar allt från hygienprodukter och livsmedel till maskiner, flygplansdelar och läkemedel. Vissa av dessa illegala produkter innebär stora säkerhets- och hälsoproblem för Europas konsumenter. Dessutom innebär piratkopieringen och varumärkesförfälskningen en illojal konkurrens som undergräver seriösa företags konkurrenskraft. Detta är ett

betydande problem för Sverige och EU vars ekonomiska tillväxt i stor utsträckning bygger på konkurrensfördelar inom högteknologisektorer och inom den kreativa sektorn.

Ansträngningar för att förstärka det immaterialrättsliga skyddet är centrala i EU:s Lissabonstrategi för förbättrad konkurrenskraft i Europa. I juli 2008 presenterade EU-kommissionen en europeisk strategi för industriell äganderätt där flera åtgärder som syftar till bekämpandet av varumärkesförfalskning och piratkopiering aviseras. Bland dessa åtgärder finns flera åtgärder om säkerställande av immaterialrättsligt skydd i tredje länder, bl.a. arbetet för ett plurilateralt handelsavtal för bekämpning av intrång i immateriella rättigheter (dvs. ACTA). Den 25 september antog rådet en resolution om en övergripande europeisk plan för bekämpning av varumärkesförfalskning och piratkopiering. I resolutionen ställer sig rådet bakom de åtgärder som kommissionen föreslagit i sin strategi. Bl.a. uppmanar rådet kommissionen och medlemsstaterna att aktivt delta i förhandlingarna i syfte att ingå ett handelsavtal om åtgärder mot varumärkesförfalskning. Härutöver kan nämnas att skyddet för immateriella rättigheter också är en högt prioriterad fråga i kommissionens meddelande "Ett konkurrenskraftigt Europa i världen: ett bidrag till EU:s tillväxt- och sysselsättningsstrategi".

EU:s medlemsstater beslutade i april 2008 om ett förhandlingsmandat för kommissionen att förhandla om ACTA med andra intresserade parter.

Förhandlingarna om ACTA rör frågor såväl inom som utom gemenskapsrätten. EU förhandlar därför med blandad kompetens. Kommissionen företräder EU i de delar som faller inom gemenskapsrätten. Det land som innehar EU:s ordförandeskap förhandlar för EU-länderna i de delar där dessa har kompetens. Medlemsstaterna har rätt att närvara vid förhandlingstillfällena.

När förhandlingsmandatet utformades var den svenska regeringen tydlig med vikten av att EU:s ståndpunkter löpande förankras hos medlemsstaterna, vilket också sker. Inför varje förhandlingsmöte koordineras EU:s ståndpunkt i 133-kommittén. EU-länderna för också kontinuerligt diskussioner om ACTA i relevanta rådsarbetsgrupper (t.ex. rådsarbetsgrupperna för immaterialrätt och för tullunionen). Inom dessa ramar bidrar Sverige aktivt till förhandlingarna.

1.2 Förslagets innehåll

Till skillnad från vad som är fallet beträffande vissa andra internationella avtal och konventioner finns när det gäller ACTA inget organ som har till uppgift att lämna förslag till texter. I stället är det de förhandlande parterna som lämnar förslag till olika bestämmelser som ska ingå i avtalet. I förhandlingarna finns en inriktning om att ACTA ska tillföra regler inom tre huvudområden.

- *rättslig ram*: t.ex. tullåtgärder och civilrättsliga respektive straffrättsliga sanktioner. Utgångspunkten är att bestämmelserna ska vara oberoende av om intrången avser fysiska varor eller sker i digital miljö;
- *internationellt samarbete*: t.ex. forum för utbyte av allmän information (t.ex. statistik), internationellt samarbete mellan myndigheter och tekniskt bistånd;

gemensamma metoder för arbetet mot immaterialrättsintrång: t.ex. utbyte av erfarenheter på detta område, specialisering på immaterialrättsintrång inom rättsliga myndigheter, åtgärder för att öka medvetandet om immaterialrättsligt skydd och effekterna av intrång.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Bestämmelser om immateriella rättigheter finns i svensk rätt i varumärkeslagen (1960:644), lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, patentlagen (1967:837), mönsterskyddslagen (1970:485), firmalagen (1974:156), lagen (1992:1685) om skydd för kretsmönster för halvledarprodukter och i växtförädlarrättslagen (1997:306).

Gemensamt för de immateriella rättigheterna är ensamrättskonstruktionen. Regleringen är uppbyggd så att en närmare angiven person, som har gett upphov till en viss prestation, får en ensamrätt att exploatera den. Den som utan rättighetshavarens samtycke vidtar en åtgärd som omfattas av ensamrätten, t.ex. tillverkar eller säljer en skyddad produkt, begår ett intrång i den immateriella rättigheten. Vid sådana intrång kan såväl straffrättsliga som civilrättsliga sanktioner komma i fråga. Vidare kan domstol besluta om vissa skydds- och säkerhetsåtgärder.

Också på gemenskapsnivå finns regler som syftar till att skydda rättighetshavarnas rätt. Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/48/EG av den 29 april 2004 om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (det s.k. civilrättsliga sanktionsdirektivet) syftar till att harmonisera medlemsstaternas lagstiftningar när det gäller säkerställandet av skyddet för immateriella rättigheter. Vidare finns Rådets förordning (EG) nr 1383/2003 av den 22 juli 2003 om tullmyndigheternas ingripande mot varor som misstänks göra intrång i vissa immateriella rättigheter och om vilka åtgärder som ska vidtas mot varor som gör intrång i vissa immateriella rättigheter. Denna förordning innehåller, som titeln antyder, bl.a. bestämmelser om att tullmyndigheterna ska ingripa mot varor som misstänks göra intrång i någons immateriella rättighet. Kompletterande bestämmelser till förordningen finns i tullagen (2000:1281).

Härutöver finns det ett antal förordningar om immateriella rättigheter som innehåller mer eller mindre omfattande regleringar av åtgärder och sanktioner vid intrång. Förordningarna är följande. Rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärken, rådets

förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning, rådets förordning (EG) nr 2100/94 av den 27 juli 1994 om gemenskapens växtförädlarrätt samt rådets förordning (EG) nr 1576/89 av den 29 maj 1989 om allmänna bestämmelser för definition, beskrivning och presentation av spritdrycker, senare ändrad genom Europaparlamentets och rådets förordning nr 3378/94 av den 22 december 1994.

Harmoniseringsåtgärder beträffande intrång i immateriella rättigheter finns också i rådets direktiv 87/54/EEG av den 16 december 1986 om rättsligt skydd för kretsmönster i halvledarprodukter, i rådets direktiv 91/250/EEG av den 14 maj 1991 om rättsligt skydd för datorprogram och i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället. Direktiven har genomförts i svensk rätt.

Mot bakgrund av hur förhandlingarna om ACTA går till – textförslag läggs fram av de olika förhandlingsparterna – finns det inget enhetligt förslag att jämföra gällande rätt med. De rättsregler som hittills har berörts i förhandlingarna (vissa civilrättsliga sanktioner, vissa straffrättsliga sanktioner och vissa tullåtgärder) har dock i huvudsak varit i linje med svensk rätt och/eller gemenskapsrätt.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

I förhandlingarna finns förslag om inrättandet av någon form av gemensam funktion för bl.a. översyn och utvärdering av hur avtalet fungerar, tvistlösning mellan avtalsparterna och för anslutningsfrågor. Förhandlingarna har ännu inte nått så långt att det går att uttala sig i frågan om detta kan komma att innebära några kostnader för avtalets parter. Det går därför i dagsläget inte att uttala sig om eventuella budgetära konsekvenser av ACTA (se vidare under ”Svensk ståndpunkt”).

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Ett effektivt immaterialrättsligt skydd är en prioriterad fråga för Sverige. Regeringen bidrar därför aktivt i de pågående internationella ACTA-förhandlingarna och verkar för att EU också gör det. I dessa förhandlingar verkar regeringen för balanserade regler, metoder och samarbeten. Regeringens utgångspunkt är att de rättsliga lösningarna ska rymmas inom ramarna för vad som vid aktuell förhandlingstidpunkt gäller i Sverige och/eller inom gemenskapen. Regeringen anser också att bestämmelserna måste vara proportionella, rättssäkra och väl avvägda med hänsyn till integritetsaspekter.

I fråga om budgetära frågor verkar regeringen för att lösningar väljs som bygger på befintlig struktur och som därför inte innebär merkostnader för Sverige eller EU.

När det gäller hur förhandlingarna förs verkar regeringen för dels att förhandlingsprocessen öppnas på så sätt det blir möjligt att offentliggöra och ta in synpunkter på förslag, dels att tillräcklig tid ges för information och förankring.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna stödjer överlag det tilltänkta avtalet. Det finns ett brett stöd för att ACTA ska förses med mekanismer för att underlätta andra staters anslutning efter det att avtalet trätt i kraft. Målet är att avtalet genom bestämmelser om tekniskt bistånd, övergångsbestämmelser m.m. ska underlätta för ytterligare länder att tillträda det.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Ekonomiska och sociala kommittén har i sitt yttrande ”Inre marknadens framtid – globalisering” (2008/ C 204/01)” uttalat att det är av central betydelse att man ser till att immaterialrätten ges starkt skydd och att varumärkesförfalskning och piratkopiering bekämpas på ett effektivt sätt. Enligt kommittén är ACTA ett steg i rätt riktning.

EU-kommissionen har i sitt meddelande ”En europeisk strategi för industriell äganderätt” (KOM [2008] 465 slutlig) aviserat att kommissionen kommer att arbeta för ACTA.

Rådet har i rådets resolution av den 25 september 2008 om en övergripande europeisk plan för bekämpning av varumärkesförfalskning och piratkopiering (2008/C 253/01) uppmanat kommissionen och medlemsstaterna att, inom ramen för sina respektive befogenheter, aktivt delta i förhandlingarna om ACTA.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Remittering har inte skett.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artiklarna 133 och 300 i EG-fördraget. Avtalet ingås både av EU och dess medlemsstater, vilket innebär att rådet antar avtalet med enhällighet och att dessutom de enskilda medlemsstaterna ansluter sig enligt sitt respektive nationella förfarande. För Sveriges del kan det innebära ett krav på godkännande av riksdagen (RF 10:2).

Regeringen anser att de rättsliga lösningar som väljs måste vara proportionella, rättssäkra och väl avvägda med hänsyn till integritetsaspekter.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förhandlingarna äger rum vid särskilda möten. Hittills har det hållits tre möten. Nästa möte är planerat till första halvan av december 2008.

4.2 Fackuttryck/termer

ACTA	Anti-Counterfeiting Trade Agreement, ett handelsavtal mot piratkopiering och varumärkesförfalskning.
Immateriella rättigheter	Den ensamrätt till en viss prestation som enligt lag tillfaller rättsinnehavaren. De vanligast förekommande immateriella rättigheterna är patentskydd, varumärkesskydd, upphovsrättsligt skydd och mönsterskydd.
Varumärkesförfalskning och piratkopiering	De olika intrångsgörande handlingarna beskrivs ibland med de engelska termerna "counterfeit" och "piracy". Med det första begreppet avses i första hand den förfalskningsverksamhet som främst drabbar varumärkesrättsligt skyddade produkter. I svenskt språkbruk används därför i regel uttrycket varumärkesförfalskning. Termen "piracy" (piratkopiering eller piratverksamhet) avser i första hand intrång i prestationer som omfattas av upphovsrätt eller till upphovsrätten närstående rättigheter. Inom ramen för dessa aktiviteter kan den enskilda intrångsgörande handlingen ta sig olika uttryck och ha olika ambitioner i fråga om att efterlikna förlagan. Under senare år har det dock blivit allt vanligare att uttrycket "varumärkesförfalskning och piratkopiering" används som synonym till begreppet "immaterialrättsintrång".

Den kommitté som regelbundet
sammankallas av EU:s
ordförandeskapsland i syfte att samordna
EU:s gemensamma handelspolitik i
förhållande till tredjeländer.